

EMOČNÁ INTELIGENCIA A ZÁVISLOSŤ OD INTERNETU¹

Marta Valihorová, Barbora Holáková, Katarína Zsolnaiová

Katedra psychológie, Pedagogická Fakulta, Univerzita Mateja Bela

Anotácia: Štúdia spracováva vzťah emočnej inteligencie k závislosti od internetu. Ponúkame zistené medzipohlavné rozdiely v emočnej inteligencii a v závislosti od internetu u adolescentov. Výskumné zistenia uvádzajú, že úroveň emočnej inteligencie nemá štatisticky významný vzťah so závislosťou od internetu. V rámci medzipohlavných rozdielov bol zistený štatisticky významný rozdiel v internetovej závislosti v prospech chlapcov. Ukázalo sa, že v zložke „sebakontroly“ emočnej inteligencie dominovali chlapci. Uvedené zistenia podporujú koncepcie, ktoré zamietajú vzťah medzi emočnou inteligenciou a závislosťou od internetu. V závere poukazujeme na dôležitú a významnú úlohu školského psychológa pri možnostiach prevencie i intervencie.

Kľúčové slová: emočná inteligencia, závislosť od internetu, adolescencia

Úvod

Slovensko je v používaní internetu radené medzi krajiny, ktoré ho považujú za samozrejmosť. K rizikovej kategórii patria adolescenti, ktorí sa s internetom stretávajú každodenne. S adolescenciou súvisí aj rizikové správanie, ktoré je definované ako správanie, ktoré pôsobí ohrozujúco vzhľadom na zdravie alebo život adolescenta. Jedincom v tomto období je znemožnené alebo obmedzené prirodzene sa osamostatniť od rodičov, obmedzuje dokončenie profesijnej kvalifikácie adolescenta, záporne vplýva na identifikovanie sa so sexuálnou rolou a negatívne pôsobí na sebahodnotenie v budúcnosti (Kocourková et al., 2005). V rámci rizikového správania môžeme hovoriť o delikventnom správaní, užívaní návykových látok či ďalších látkových a nelátkových závislostí, ktoré negatívne poškodzujú nielen jednotlivca samého, ale aj okolitú spoločnosť (Wirtz, 2012). My sa budeme zaoberať nelátkovou závislosťou, a to závislosťou od internetu, ktorú považujeme v priebehu najbližších desiatich rokov za najrizikovejšiu. Ako hlavný a ústredný cieľ skúmania sme si zvolili overenie hypotézy, týkajúcej sa zisťovania vzťahu medzi emočnou inteligenciou a internetovou závislosťou. Súčasťou výskumu bolo aj overovanie medzipohlavných rozdielov v samotnej emočnej inteligencii a internetovej závislosti. Predpokladáme, že čím bude úroveň emočnej inteligencie vyššia, tým bude nižšie riziko závislosti u adolescentov. Prostredníctvom skúmania emočnej inteligencie sa budeme usilovať prispieť k rozšíreniu poznatkov v oblasti medzipohlavných rozdielov a poznatkov vychádzajúcich zo spojenia emočnej inteligencie a závislosti od internetu.

¹ Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia projektu VEGA 1/0072/15 Emocionálno-sociálne aspekty agresie v mladšom školskom veku v kontexte modernej školy

Teoretická východiská

Za zakladateľa pojmu emočnej inteligencie sa považuje Salovey a Mayer (1990, in Ruisel, 2006, s. 62), ktorí ju definovali ako: *“schopnosť monitorovať emócie (svoje vlastné, ale aj iných ľudí), rozlišovať medzi nimi a využiť tieto informácie v regulácii svojho myslenia a konania.”* Podľa Golemana (1997) emočná inteligencia znamená schopnosť človeka motivovať sám seba, odolávať frustrácii, kontrolovať impulzy a oddialiť uspokojenie, regulovať nálady a zabrániť stresu, aby ovplyvňoval schopnosť myslieť, znamená byť empatický a dúfať. Na základe nástrojov, používaných na meranie emočnej inteligencie sa rôznili aj pohľady na tento konštrukt. Podľa Bracketta et al. (2006, podľa: Moločanová et al., 2008, s.164) v rámci emočnej inteligencii rozlišujeme dva rozdielne prístupy merania, a to:

- Typický výkon – zameriava sa na to, ako sa človek zvyčajne správa v každodennom živote, meraný seba-výpoved'ovými dotazníkmi.
- Maximálny výkon – orientuje sa na to, čo je človek schopný urobiť, meraný testami maximálneho výkonu.

Práve tieto dva pohľady rozdelenia meracích nástrojov prispeli k formovaniu pojmu emočnej inteligencie, a to vďaka Petridesovi et al. (2001), ktorý chápe emočnú inteligenciu ako črtu, a vďaka Mayerovi et al. (1997) môžeme o emočnej inteligencii hovoriť ako o schopnosti. V dnešnej literatúre sa stretávame s chápaním emočnej inteligencie ako už spomínanej schopnosti od Mayera, črty od Petriedesa a na druhej strane stoja zmiešané modely emočnej inteligencie podľa Bar-ona a Golemana., Petriedes chápe emočnú inteligenciu ako črtu, ktorá sa môže merať pomocou seba-popisných dotazníkov. Táto forma emočnej inteligencie spadá pod úroveň rozpoznávania emócií, dispozícií a seba-percepcie (Salbot et al., 2011).

Petrides chápe emočnú inteligenciu ako postavenie sebe-pripísaných schopností a dispozícií v behaviorálnej oblasti, ktoré súvisia s emóciami (Pérez et al., 2007). Jeho model (Tab.1) „emočnej inteligencie“ zahŕňa štyri všeobecné faktory a dva, ktoré stoja samostatne (Salbot et al., 2011, s. 12):

Tab. 1

Koncepcia emočnej inteligencie od Petriedesa

Emocionalita	črtová empatia, emočná percepcia, emocionálna expresia a vzťahová kompetencia,
Sociabilita	manažment emócií (druhých), asertivita a sociálna uvedomelosť,
Well-being	optimizmus, črtové šťastie a sebaúcta,
Sebakontrola	emočná reguláciu, (nízka) impulzivita a zvládanie stresu,
Samostatné domény	adaptabilita a sebamotivácia.

Emočná inteligencia sa ukazuje byť dôležitým elementom v živote človeka a hoci sa jej v minulosti neprikladal veľký význam, súčasné výskumy naznačujú práve opak. Konštrukt

príťahuje svoju pozornosť mnohých výskumníkov s cieľom poukázať na jeho silu práve svojim vplyvom na mnohé stránky a kvality života človeka.

V jednej z empirických štúdií sa Birknerová (2011) snažila nájsť nie len rozdiely medzi vekom a úrovňou emočnej inteligencie, ale tiež aj rozdiely medzi pohlaviami. Zistila rozdiely medzi faktormi emočnej inteligencie a pohlavím. Vyššiu úroveň vykazovali chlapci, ktorí boli viac asertívni, opatrnejší a lepšie zvládali stresové situácie.

Katyal et al. (2005) zistili, že existuje rozdiel v emočnej inteligencii vzhľadom na pohlavie, pričom vyššiu úroveň vykazovali dievčatá. Opakom je empirická štúdia Parkera et al. (2008), ktorého výsledky poukazujú na fakt, že existujú medzipohlavné rozdiely. Zistil ich v jednotlivých faktoroch emocionálnej inteligencie. Dievčatá mali vyššie skóre v intrapersonálnej a interpersonálnej zložke. Naopak chlapci prevyšovali v zložke prispôsobivosti. Vo viacerých výskumoch neboli zistené žiadne medzipohlavné rozdiely v skóre emočnej inteligencie u adolescentov a dospelých (Nasir et al., 2011; Olatoye et al., 2010). Dosiahnuté výsledky hodnotil podobne aj Kentoš vo výskume z roku 2011, kde nezistili významný rozdiel medzi pohlaviami a úrovňou emočnej inteligencie (Kentoš et al., 2011). Z uskutočnených výskumov a pomerne nových výsledkov môžeme vidieť, že neexistuje jednoznačná zhoda medzi vzťahom emočnej inteligencie a pohlavím. Tieto rozdiely mohli byť spôsobené použitím rozličných metód merania. Nejednotnosť výskumných zistení nás podnietila k zisťovaniu rozdielov medzi mužmi a ženami v období neskorjej adolescencie.

Podľa MCHK-10 novodobé nelátkové závislosti zaraďujeme pod F 63:8, kedy hovoríme o tzv. „iných návykových a impulzívnych chorobách“. Ak by sme sa pokúsili o deskripciu tejto skupiny „ide o iné druhy neprestajne sa opakujúceho neadaptívneho správania, ktoré nie je sekundárne pri známom psychickom syndróme a pri ktorom sa zdá, že osoba opakovane nedokáže odporovať impulzom na tento spôsob správania. Po úvodnej perióde napätia nasleduje pocit uvoľnenia v čase vykonania činu“ (10 revízia, MCHK-10).

Podľa Nešpora (2011) možno nelátkové závislosti úzko spojiť so závislosťami látkovými a to vďaka mnohým spoločným charakteristikám. Benkovič (2006) uvádza široké spektrum podobností medzi tzv. „new additions“ a patologickým hráčstvom, ktoré má presne stanovenú charakteristiku F.63.0. Preto uvádzame základné prejavy, ktoré sú pre ne spoločné (Benkovič, 2006):

- Ako prvá je silná túžba, ktorá vychádza z príjemných zážitkov.
- Druhá charakteristika vychádza z problémov samotnej kontroly v jednotlivých činnostiach, pričom sa postupne predlžuje dĺžka času strávená týmito činnosťami.
- Uprednostňovanie žiaducej činnosti pred všetkým ostatným.
- Poslednou a najkritickejšou súčasťou priebehu nelátkových závislostí je pokračovanie v činnostiach, i keď vznikajú závažné problémy, týkajúce sa ekonomickej, rodinnej, spoločenskej stránky.

Vo všeobecnosti sa skúmaniu internetovej závislosti venuje množstvo slovenských, ale aj zahraničných výskumov. Jedným z empiricky prepracovanejších štúdií bol výskum z roku 2006, ktorého sa zúčastnila reprezentatívna vzorka 2 513 študentov od 18 rokov, pričom závislosť sa tu pohybovala v rozpätí medzi 0,3–0,7 % (Aboujaoude et al., 2006). Priemerný počet závislých sa ale v jednotlivých výskumoch líši. Napr. Kuss et al. (2013) udáva internetovo závislých až 3,7 % adolescentov. Zisťovala sa aj závislosť vzhľadom na študijný odbor, pričom študenti žurnalistiky mali významne vyššie skóre v CERI (Questionnaire of Experiences related to Internet), čo znamená, že mali väčšie problémy s používaním

internetu, než študenti pedagogických smerov (Beranuy et al., 2009). Pravdepodobnosť zvýšenia rizika internetovej závislosti prichádza s hraním on-line hier a trávením času na sociálnych sieťach (Kuss et al., 2013).

Nový fenomén závislosti od internetu sa vyskytuje v istej miere po celom svete bez ohľadu na národnosť, vierovyznanie či vek. Veľké množstvo výskumov sa venovalo zisťovaniu vzťahu medzi internetovou závislosťou a premennou akou je vek. Na základe jednotlivých výskumných výsledkov však nie je možné povedať jasný záver.

Ako príklad môžeme uviesť pomerne nový výskum z roku 2008. Výskumu sa zúčastnilo 667 adolescentov v počte 249 mužov a 418 žien vo veku 13 až 18 rokov z Ontaria v Kanade. Vo výskume boli zisťované medzipohlavné rozdiely v závislosti od internetu pomocou dotazníka internetovej závislosti od Youngovej z roku 1998. Z výsledkov výskumu nebol dokázaný rodový rozdiel v používaní internetu (Parker et al., 2008). Veľmi podobné výsledky vyšli aj vo výskume z toho istého roku, kde nebol zistený signifikantný rozdiel medzi pohlaviami. Všeobecne však dosahovali ženy vyššie priemerné skóre v problematickom internetovom používaní (Demetrovics et al., 2008).

Na druhej strane môže stáť výskum uskutočnený v Českej republike z roku 2003, ktorý týmto výsledkom oponuje. Výskumu sa zúčastnili študenti do 18 rokov. Zo svojej vzorky dokázali, že v priemere 6% všetkých študentov je internetovo závislých, pričom boli zistené aj pohlavné rozdiely v prospech mužov. Zo 142 žien, študentiek, bolo závislých 1%. Z mužskej vzorky 199 subjektov bolo závislých 9% (Šimková et al., 2004). Zatiaľ, čo český výskum hovorí v prospech mužov, výskum Zeynepa Oktuga (2012) hovorí v prospech žien.

Ako môžeme vidieť, výsledky výskumov sú rozporuplné. To že výskumy majú rozdielne výsledky mohlo byť spôsobené rozdielnymi metódami merania, neustálym napredovaním techniky, rozvojom krajín, ale aj rýchlym zrením populácie. Na základe empirických výskumov, z ktorých nie je známe, či sa internetová závislosť u adolescentov vyskytuje, a či konštrukt súvisí s pohlavím, sa pokúsime zistiť, či slovenskí adolescenti patria medzi problémových užívateľov internetu a tiež, ktoré pohlavie je vzhľadom k závislosti rizikovejšie.

V súčasnej dobe výskyt závislosti od internetu v období adolescencie predstavuje pomerne vážny sociálny problém, ktorý má negatívny dopad na osobný život, rodinné vzťahy a sociálne správanie. Emočná inteligencia zahŕňa porozumenie, premýšľanie a úspešnú reguláciu s našimi emóciami v každodennom živote človeka, pričom mnohé štúdie sa zaoberajú štúdiom práve týchto dvoch konštruktov a ich vzájomnými súvislosťami. Empirické výsledky sú nejednoznačné, niektoré poukazujú na pozitívny vzťah medzi týmito dvoma ukazovateľmi, iné naopak ich, pozitívny vzťah vyvracajú.

Existujú pomerne nové výsledky, ktoré nám naznačujú, že emočná inteligencia a internetová závislosť spolu korelujú, teda čím vyššia úroveň emočnej inteligencie tým je nižšia úroveň závislosti na internete (Yanesari, 2010).

V menšej miere tento výsledok podporil aj výskum Beranuya et al. (2009), ktorí zistili, že emočná inteligencia súvisí s maladaptívnym používaním internetu. Pri emočnej inteligencii sa ukázali dôležité prvky ako "zvládanie stresu" a "adaptabilita", ktoré môžu slúžiť ako prediktor k internetovej závislosti, pričom nedostatok a neschopnosť udržiavania sociálnych vzťahov môžu rovnako prispievať k intenzívnejšiemu využívaniu internetu (Demetrovics et al., 2008). Na opačnom póle stojí práca výskumníka Mesgaraniho et al. (2013), ktorého hypotéza o vzájomnom vzťahu medzi týmito konštruktmi sa nepotvrdila.

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť, či existuje vzťah medzi emočnou inteligenciou vo vzťahu k závislosti od internetu. Tiež sme skúmali medzipohlavné rozdiely v jednotlivých

zložkách emočnej inteligencie (sociabilita, emocionalita, sebahodnotenie, well-being) a v závislosti od internetu u adolescentov.

Jednotlivci, ktorých emočná inteligencia dosahuje nižšie hodnoty, majú ťažkosti v sociálnej sfére, spojenej s vyšším rizikom deviantného a rizikového správania. Pri zisťovaní medzipohlavných rozdielov nebol potvrdený jednoznačný záver, ktorý by viedol k jasným predpokladom, preto formulujeme nasledovné výskumné otázky.

VO1: Existuje rozdiel v úrovni sociability medzi dievčatami a chlapcami v adolescentom veku?

VO2: Existuje rozdiel v úrovni emocionality medzi dievčatami a chlapcami v adolescentom veku?

VO3: Existuje rozdiel v úrovni sebakontroly medzi dievčatami a chlapcami v adolescentom veku?

VO4: Existuje rozdiel v úrovni well-beingu medzi dievčatami a chlapcami v adolescentom veku?

Čo sa týka medzipohlavných rozdielov v závislosti od internetu, boli empirické zistenia nejednoznačné, čo nás vďaka veľmi podobným kultúrnym a sociálnym podmienkam podnietilo k prikloneniu sa k českému výskumu Šimkovej et al. (2004), a tým k formulovaniu nasledovnej hypotézy:

VH5: Predpokladáme, že úroveň závislosti od internetu je u chlapcov adolescentov významne vyššia ako u dievčat adolescentiek.

Empirické zistenia sa vo vzájomnom vzťahu emočnej inteligencie s internetovou závislosťou navzájom vyvracajú. Na základe predchádzajúcich výskumov (Yanesari, 2010; Beranuya et al. 2009) sme formulovali nasledovné hypotézy:

VH6: Predpokladáme, že existuje významne negatívny vzťah medzi emočnou inteligenciou a závislosťou od internetu u adolescentov.

Metódy

Výskumná vzorka pozostávala zo 105 študentov z rôznych stredných škôl (Gymnázium Šurany, Obchodná akadémia Šurany a Hotelová akadémia Nitra) a z Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre (n= 105) vo veku od 18 do 22 rokov (AM=19.66, SD=1.3). Rozloženie výskumnej vzorky prezentujeme v Tabuľke 2.

Tabuľka 2

Zloženie výskumného súboru podľa pohlavia

Pohlavie	Početnosť	Percentá (%)
Chlapci	52	49.5
Dievčatá	53	50.5
Spolu	105	100

Vo výskume sa využili dva meracie nástroje dotazníkovej formy. Prvým bol Trait Emotional Intelligence Questionnaire – merací nástroj, zisťujúci úroveň emočnej inteligencie. Vo výskume bol použitý „Trait Emotional Intelligence Questionnaire – short form“ – ďalej len TEIQue-SF, pochádzajúci od Petriedesa et al. (2001). Dotazník TEIQue-SF je tvorený 30 položkami a meria 4 faktory – „Well-being“, „Self-control“, „Emotionality“, „Sociability“ a „Celkovú emočnú inteligenciu“. Každá z 30. položiek je formulovaná prostredníctvom tvrdení, ku ktorým sa má respondent pomocou 7- bodovej Likertovej škály vyjadriť. Druhým bol Internet addiction test – dotazník zisťujúci internetovú závislosť. Pochádza od psychologičky Young (1998). Dotazník je zostavený z 20 položiek, pričom každá je, tak ako v predchádzajúcom prípade, formulovaná na základe tvrdení, ku ktorým samotný respondent na 6 – bodovej Likertovej škále zaujme svoj postoj. Dotazník zisťuje päť úrovní závislosti, podľa získaného počtu bodov („študent nie je závislý“: 0-19 bodov; „študent vie kontrolovať svoje správanie na internete napriek dlhému časovému intervalu“: 20-49 bodov; „študent má občasné problémy s používaním internetu“: 50-79 bodov; „študentovi spôsobuje internet vážne problémy“: 80-100 bodov.). Pre naše potreby budeme využívať celkové skóre, ktoré študenti dosiahli.

Výsledky

Čo sa týka medzipohlavných rozdielov v emočnej inteligencii sme našli štatisticky významný rozdiel ($p < .05$) v sebakontrolle medzi chlapcami a dievčatami, v prospech chlapcov ($t_{(103)}=2.443$; $p < .05$). V ostatných dimenziách emočnej inteligencie (sociabilita, emocionalita, well-being) sme nenašli štatisticky významné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami ($p > .05$).

Na základe výsledkov a dosiahnutej hladiny významnosti ($p = .032$) môžeme konštatovať, že existujú štatisticky významné medzipohlavné rozdiely v závislosti od internetu v prospech chlapcov ($t_{(103)} = 2.179$; $p < .05$).

Ako posledný sme skúmali vzťah medzi emočnou inteligenciou a internetovou závislosťou. Medzi jednotlivými dimenziami emočnej inteligencie a závislosťou od internetu je slabý, negatívny a štatisticky nevýznamný vzťah, medzi – sociabilita ($r = -.082$), emocionalita ($r = -.138$), well-being ($r = -.101$), sebakontrola ($r = -.057$) – so závislosťou od internetu.

Diskusia

Na základe analýzy získaných dát, týkajúcich sa emočnej inteligencie sme dospeli k záveru, že v našom výskumnom súbore nebol zistený štatisticky významný rozdiel medzi pohlaviami v jednotlivých faktoroch emočnej inteligencie. Dôvod, prečo sa nám nepodarilo potvrdiť výskum, na základe ktorého sme vychádzali pri formulácii hypotéz (Katyal et al., 2005), možno v našom prípade interpretovať použitím menšej výskumnej vzorky. Študenti sa vyznačovali rozdielnym vekovým ohraničením, ale aj jej rovnomernejším rozmiestnením. Výsledky mohli byť ovplyvnené aj meracími nástrojmi, ktoré boli použité.

Brackett et al. (2003) zistil, že pri komparácii mužov a žien v úrovni emočnej inteligencie, výsledky závisia aj od typu použitej metodiky. V prípade výskumov, v ktorých sa používali na meranie výkonové testy, skórovali pozitívnejšie v emočnej inteligencii ženy (Katyal et al., 2005; Parker et al. 2008). V opačnom prípade, a teda v prípade použitia seba-výpovedňových metodík neboli zistené medzipohlavné rozdiely (Nasir et al., 2011; Olatoye, 2010; Kentoš et al., 2011). To že sme nezistili žiadne medzipohlavné rozdiely v úrovni emocionálnej

inteligencie teda môže vychádzať aj z typu metodiky, ktorú sme použili. Náš sebakontrolný dotazník od Petriedesa et al. (2001) týmto podporuje tvrdenie Bracketta et al. (2003) a tiež zistenia, ku ktorým dospeli napr. aj autori Bindu et al. (2006), Nasir et al. (2011) či Rani (2012).

Výsledky sa ukázali ako štatisticky nevýznamné v troch faktoroch (sociabilita, emocionalita, well-being), kde sme nezaznamenali žiadne rozdiely. Na úrovni „sebakontroly“ bol identifikovaný signifikantný medzipohlavný rozdiel v prospech chlapcov, z čoho nám vyplýva, že muži vykazujú vyššiu mieru kontroly svojich emócií. K rovnakým výsledkom sa dopracoval aj slovenský výskum Kentoša et al. (2011), v ktorom bol na zisťovanie úrovne emočnej inteligencie použitý totožný merací nástroj. S podporou empirickej štúdie môžeme konštatovať, že muži aj ženy vykazujú do značnej miery porovnateľnú úroveň emočnej inteligencie.

V zisťovaní úrovne internetovej závislosti sme vychádzali z pôvodného vyhodnocovania dotazníka „*Internet addiction test*“. Hraničné hodnoty, s ktorými sme sa stretli pri vyhodnocovaní dotazníka boli: šesť a šesťdesiatšesť. Do prvej skupiny „*študent nie je závislý od internetu*“ s celkovým skóre 0-19 bodov nám spadalo 39 študentov. Druhá skupina, ktorých skóre sa pohybovalo v rozpätí od 20-49, kde „*študent vie kontrolovať svoje správanie na internete*“ bolo identifikovaných 60 študentov. Skupina s „*rizikom závislosti od internetu*“ bola vymedzená 50-79 bodmi. V tomto rozmedzí sa vyskytlo 7 adolescentov z výskumného súboru. Poslednú a najkritickejšiu úroveň, v ktorej študenti vystupovali ako „*závislí*“, vymedzenú v celkovom skóre 80-100, nevykazoval žiadny respondent z našej výskumnej vzorky. Vo výskumnej vzorke rozdelenej vzhľadom na pohlavie sa priemerné hodnoty internetovej závislosti (AM₁-29.44; AM₂-24.04) pohybovali v oboch prípadoch v pásme, ktoré Young (1998) popísala ako také, kde „*študent vie kontrolovať svoje správanie na internete napriek dlhému časovému intervalu strávenému v on-line prostredí*“.

Na základe českej empirickej štúdie (Šimková et al., 2004) sme formulovali hypotézu, v ktorej sme predpokladali, že závislosť od internetu bude u chlapcov, adolescentov, významne vyššia ako u dievčat, adolescentiek. Na základe zrealizovaného výskumu sa nám hypotéza potvrdila, teda výsledky poukazujú na signifikantný rozdiel ($p < .032$) v internetovej závislosti medzi dievčatami a chlapcami v prospech chlapcov, adolescentov. Naše výsledky sú v súlade s množstvom dostupných štúdií (Jang, Hwang et al., 2008; Li et al., 2007; Scherer, 1997; Yang et al., 2007). Výsledky, ku ktorým sme dospeli však odporujú zisteniami Hall et al. (2001), Zhang (2005), v ktorých autori nezistili žiadny významný vzťah medzi pohlavím a závislosťou od internetu. Rozdielne výsledky mohli byť spôsobené odlišným kultúrnym prostredím, či vzorkou, ktorá bola pre účely výskumu vybraná.

Napriek zisteniu Ko et al. (2005) ktorý predostrel, že muži používajú internet častejšie a oveľa dlhšie časové obdobie, než ženy, pričom u chlapcov to je v priemere 8.1 hodiny denne, pričom práve čas môže byť významným prvkom vzniku internetovej závislosti, je naše zistenie uspokojivé, a vzbudzuje vo všeobecnosti dojem, že žiaci a študenti, ktorí sa zúčastnili výskumu, dokážu internet využívať rozumne.

Vzťahu emočnej inteligencie s internetovou závislosťou sa venovalo viacero výskumov v zahraničí. Vo formulovaní výskumných hypotéz sme teda vychádzali z empirických zistení Hamissi et al. (2013) a Yanesari (2010), ktorí uvádzajú, že čím je úroveň emočnej inteligencie vyššia, tým existuje vyšší predpoklad internetovej závislosti. Taktiež výsledky výskumu Nasima Jafari (2011) pri použití rovnakých meracích nástrojov ukázali, že existuje korelácia ($r = -.54$) medzi závislosťou na internete a emočnou inteligenciou ($p < .001$). V výskume sme na základe predchádzajúcich empirických zistení, v ktorých predpokladali koreláciu vzhľadom k celkovému skóre v použitých testoch, a na základe našich zistení o internetovej

závislosti, v ktorej sa nám ukázalo, že študenti dokážu rozumne pracovať s internetom, rozhodli, že pri zisťovaní korelácie medzi týmito dvoma konštruktmi budeme vychádzať z celkového dosiahnutého skóre bez rozdelenia adolescentov do skupín podľa stupňa dosiahnutej úrovne závislosti. Pri porovnávaní emočnej inteligencie a internetovej závislosti sme našli slabý, negatívny ($r = -.154$) no štatisticky nevýznamný vzťah ($p < .05$), a teda hypotéza „Predpokladáme, že existuje významne negatívny vzťah medzi emočnou inteligenciou a závislosťou od internetu u adolescentov“ sa nám nepotvrdila. U recipientov skóre emočnej inteligencie nedosahovalo vysoké hodnoty. Na základe dosiahnutého aritmetického priemeru úrovne emočnej inteligencie ($M = 4,89$) predpokladáme, že skúmaní adolescenti zatiaľ nie sú dostatočne citliví, alebo sú len priemerne citliví k emočným podnetom a informáciám. Zastúpenie internetovej závislosti bolo veľmi nízke ($M = 26.71$) z čoho vyplýva, že u väčšiny adolescentov sa uvedená forma správania nevyskytuje. Aj tento fakt môžeme uviesť ako dôvod nevýznamnej korelácie internetovej závislosti so škálou emočnej inteligencie.

Naše výsledky prispievajú na teoretickej rovine k rozšíreniu poznania v emočnej inteligencii a závislosti od internetu u adolescentov. Tiež zvyšujú teoretické poznanie v oblasti prepojenia emočnej inteligencie a internetovej závislosti. Za prínos pokladáme empirické posilnenie a teoretické zakotvenie skúmaného problému.

Z praktického hľadiska môže byť zistenie o internetovej závislosti v prospech chlapcov východiskom pre účinnejšiu intervenciu v tejto oblasti a tiež impulzom pre vytvorenie efektívnych intervenčných programov. Tu vidíme veľkú možnosť pre školských psychológov, ktorých úlohou by bolo vhodnou formou informovať žiakov a študentov o nástrahách internetu. Aj keď sa nám vo výskume ukázalo, že emočná inteligencia nekoreluje s internetovou závislosťou, odporúčame rovnako ako pri internetovej závislosti, vytvoriť intervenčné programy, ktoré by pozitívne ovplyvňovali úroveň emočnej inteligencie. O intervenčnom programe, zvyšujúcom úroveň emočnej inteligencie uvažujeme z dôvodu zistenia, v ktorom sa nám preukázala je úroveň emočnej inteligencie u oboch pohlaví priemerná.

Literatúra

- Aboujaoude, E. et al. (2006). Potential Markers for Problematic Internet Use: A Telephone Survey of 2,513 Adults. *CNS Spectrums*. 11(10), 750–755.
- Benkovič, J. et al. (2011). Počítačové hry, dôsledky na život a fungovanie mladého jedinca. *Psychiatria pre prax*. 12(2), 76–80.
- Beranuy, M. et al. (2009). Problematic Internet and mobile phone use and clinical symptoms in college students: The role of emotional intelligence. *Computers in Human Behavior*. 25(5), 1182–1187. Dostupné z: <http://ac.els-cdn.com/S0747563209000351/1-s2.0-S0747563209000351-main.pdf?_tid=7cbcda66-9ae7-11e3-8ec7-00000aab0f01&acdnat=1392980657_40847d45df5f0b935396d0268260aa31>.
- Birknerová, Z. (2011). Social and Emotional Intelligence in School Environment. *Asian Social Science*. 7(10), 241–248.
- Brackett, M. A. et al. (2003). Convergent, discriminant, and incremental validity of competing measures of emotional intelligence. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 29(9), 1147–1158.
- Demetrovics, Z. et al. (2008). The three-factor model of Internet addiction: The development of the Problematic Internet Use Questionnaire. *Behavior Research Methods*. 40(2), 563–574.

- Goleman, D. (1997). *Emoční inteligence*. Praha : Columbus.
- Hall, A. et al. (2001). Internet addiction: College student case study using best practices in cognitive behavior therapy. *Journal of Mental Health Counseling*, 23(4), 1040–2861.
- Hamissi, J. et al. (2013). The Relationship between Emotional Intelligence and Technology Addiction among University Students. *International Journal of Collaborative Research on Internal Medicine & Public Health*. 5(5), 310–319.
- Jang hwang, S. K. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean adolescents. *Journal of School Health*, 78(3), 165–172. Dostupné z: <<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18307612>>.
- Katyal, S. et al. (2005). Gender Differences in Emotional Intelligence Among Adolescents of Chandigarh. *Journal of Human Ecology*. 17(2), 153–155.
- Kentoš, M. et al. (2011). Emočná a sociálna inteligencia mužov a žien. *Človek a spoločnosť* 14(4), Dostupné z: <<http://www.saske.sk/cas/zoznam-rocnikov/2011/4/5954/>>.
- Ko, C.H. et al. (2005). Proposed diagnostic criteria of Internet addiction for adolescents. *The Journal of Nervous and Mental Disease*. 193(11), 728–733.
- Kocourková, J. et al. (2005). Spektrum autodestruktivity v adolescenci – rizikové chování, sebezpoškození, suicidalita. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*. 44(4), 374–379.
- Kuss, D.J. et al. (2013). Internet addiction in adolescents: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*. 29(5), 1987–1996. Dostupné z: <http://ac.els-cdn.com/S0747563213001052/1-s2.0-S0747563213001052-main.pdf?_tid=31c8a09a-b59e-11e3-a9f8-00000aab0f27&acdnat=1395917859_26d4b0b0a8b222e2a34cb698b6637db3>.
- Li, N. et al. (2007). Gender and cultural differences in Internet use: A study of China and UK. *Computers & Education*. 48(2), 301–317.
- Mayer, J. D. et al. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey, D. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators*. New York : Basic Books, Dostupné z : <<http://www.knovel.com/web/>>.
- Mesgaran, M. et al. (2013). Studying the Relationship between Internet Addiction and Emotional Intelligence, Sensation Seeking and Metacognition among those Who Referred to Cafes. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*. 4(4), 889–893.
- Moločanová, Z. et al. (2008). Emočná inteligencia– teória, metodológia, možnosti výskumu. In Ruisel a kol. (Eds.). *Myslenie– osobnosť– múdrosť*. Bratislava : ÚEPs SAV.
- Nasir, F. et al. (2011). Emotional Intelligence and Academics of Adolescents: A Correlational and Gender Comparative Study. *Journal of Behavioural Sciences*. 21(2), 93–101. Dostupné z: <http://pu.edu.pk/images/journal/doap/PDF-FILES/Article%20no.7_Vol_%2021_No_2_2011.pdf>.
- Nešpor, K. (2011). *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál.
- Olatoye, R. A. et al. (2010). Emotional intelligence, creativity and academic achievement of business administration students. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*. 8(2), 763–786. Dostupné z: <http://www.investigacion-psicopedagogica.com/revista/articulos/21/english/Art_21_449.pdf>.
- Parker, J. et al. (2008). Problem gambling in adolescence: Relationships with internet misuse, gaming abuse and emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*. 45(2), 174–180. Dostupné z: <http://ac.els-cdn.com/S0191886908001074/1-s2.0-S0191886908001074-main.pdf?_tid=e1003f04-b590-11e3-ba92-00000aab0f26&acdnat=1395912140_769c157a6c0d46e40531b2da5be3799e>.
- Petrides, K.V. et al. (2001). Trial emotional intelligence: Psychometric Investigation with Reference to Established Trait Taxonomies. *European Journal of Personality*. (15), 425-448.

- Ruisel, I. et al. (2006). Úvahy o inteligencii a osobnosti. Bratislava : ÚEPs SAV.
- Salbot, V. et al. (2011). Črtová emočná inteligencia a psychometrické vlastnosti nástrojov na jej meranie. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela.
- Scherer, K. (1997). College life on-line: Healthy and unhealthy Internet use. *Journal of College Student Development*. 38(6), 655–665.
- Wirtz, Z. (2012). Emočná inteligencia vo vzťahu k rizikovému správaniu u dospelých v období ranej adolescencie: dizertačná práca. Brno: Masarykova univerzita.
- Zeynep, O. (2012). Gender Differences in Internet Addiction and Tendency to Express Emotions. *The Online Journal of Counselling and Education*. 1(4), 39–53.
- Zhang, Y. (2005). Age, gender, and Internet attitudes among employees in the business world. *Computers in Human Behavior*. 21(1), 1–10. Dostupné z: <http://www.uam.es/personal_pdi/psicologia/pei/download/busqueda_01.pdf>.
- Yanesari, M.K. et al. (2010). Can emotional intelligence predicts addiction to internet in university students? *European psychiatry*. 25(1), 748.
- Yang, S. C. et al. (2007). Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*. 23(1), 79–96. Dostupné z: <<http://c21ultramom.wikispaces.com/file/view/comparisaon+intnet+addicted.pdf>>.

Kontakt

Doc. PhDr. Marta Valihorová, CSc.
 Katedra psychológie
 Pedagogická fakulta UMB
 Banská Bystrica
 97411

EMOTIONAL INTELLIGENCE AND INTERNET ADDICTION

Abstract: The study is about the relationship between the emotional intelligence and the Internet addiction. We found out differences between the emotional intelligence and Internet addiction based on the gender of adolescents. Research findings indicate that the level of emotional intelligence has no statistically significant relationship with internet addiction. On the contrary, the research showed statistically significant difference in the Internet addiction in favor of boys. It turned out that in the component of emotional intelligence - “self-control” is dominated by boys. The above findings support the concept of rejecting the relationship between emotional intelligence and dependency on the Internet. In the conclusions, we point out the important and significant role of school psychologist as an option for prevention and intervention.

Key words: emotional intelligence, internet addiction, adolescence